

Rantasalmen museon päärakennuksen ikkunoiden yleinen työselitys ja materiaalit/välineet 2026

Dokumentointi – Rantasalmen museon ikkunakunnostus 2026

Työarviointi 2026

2.1.2026

RANTASALMEN MUSEON PÄÄRAKENNUKSEN IKKUNOIDEN YLEINEN TYÖSELITYS JA MATERIAALIT/VÄLINEET

Katri Nousiainen | Riihisaari – Savonlinnan museo

2.1.2026

1. KOHTEET

Yhdeksän puuikkunaa (ulkopuitteet) ja niiden vuorilaudat; neljä 4-ruutuista ja viisi 6-ruutuista.

Ikkunat maalataan vain ulkopuolelta – sisäpuolet jätetään maalaamatta. Valmistettava maali on mitoitettu vain ulkopuolen maalaamiseen ja vuorilaudoille.

Rakennus on pystytetty nykyiselle paikalleen v. 1962. Ikkunalautoja ja karmeja on uusittu ja korjattu v. 2004.

2. VÄLINEET/MATERIAALIT

- vernissa
- sinkkivalkoinen
- titaanivalkoinen
- liitu
- lasituslanka
- (tulitikkuja)
- pintakäsittelemättömät lankanaulat, 3 tai 4 tuumaa puitteiden kiinnitykseen karmeihin
- naulat vesipenkin kiinnitykseen
- naulat kulmarautoihin
- väritöntä lasia max. 3 mm paksua, mitat vanhan mukaan
- puutärpättiä ja mäntysuopaa/astianpesuainetta pensselin pesuun
- Sinolia
- väkiviinaetikkaa
- rautamönjä
- (sellakka)
- (sitruunahappoa, 50–100 g)
- vettä
- nurkkatappeihin ja helojen alle kuivaa mäntypuuta puupaikaksi/tapiksi
- lauta vesipenkkiin, mitattava
- kosteudenkestävää puuliimaa
- vaneri tai muovia ikkuna-aukkojen peittoon
- teräsvillaa/teräsharja
- hiomapaperia esim. 80 ja 120
- tarkistettu jauhesammutin/vesiastia
- puristimet
- kittiveitsi
- pihdit
- pehmeä harja
- tylsiä talttoja, puukkoja
- mattoveitsi
- maalarinteippi ja tussi
- skrapa
- pensselit, pyörösivellin läpimitta 3–4 cm hyvä, lakkasivellin tai tasoittaja (litteä, mutta melko paksu ja pitkäharjaksinen), tumma luonnonharjas parempi kuin synteettinen
- (lasitusvasara)
- vasara
- vanhoja sanomalehtiä suojaukseen

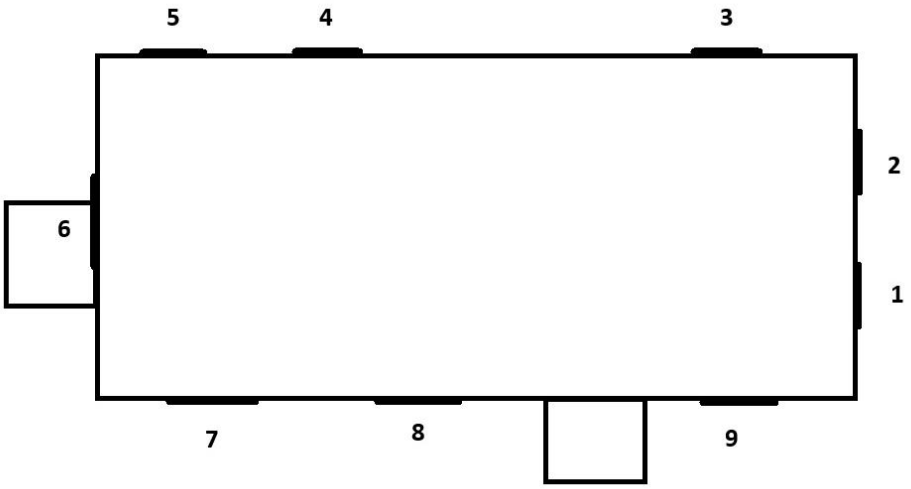
- talouspaperia
- pahvia
- suojahanskat
- hengityssuojain
- suojalasit
- rättejä ikkunanpesuun
- mittoja, vaaka
- maalille tiiviitä purkkeja/astioita
- kitille kannellinen muoviastia ja tuorekelmua tai muovipussit
- sekoitustikku
- ämpäri tai taso kitin valmistukseen
- muovia pensselille
- lasinkaavin
- porakone
- (lattaviila)
- peltipönttö/vesiastia vernissaräteille
- puukko puun veistoon
- ((japanin)saha)
- mitta
- kynä
- suorakulma
- karhennettu lasialusta ja hierrin (Jormalta saa)
- tikkaat

3. ETUKÄTEEN VALMISTELTAVAT TYÖT

(– kulmarautojen puhdistus)
– kitin valmistus, voidaan tehdä etukäteen tai ei
– maalin valmistus, vähintään päivää ennen maalausta

2.1.2026

4. TYÖSELITYS

9, 1–3 4-ruutuiset kaksipuitteiset ikkunat, kahdessa ikkunassa (1, 3) ja yhdessä puitteessa (9) kulmaraudat, lopuissa tapit (2, 9)

4–5, 7–8 6-ruutuiset kaksipuitteiset ikkunat, toisessa puitteessa sivusaranat, toinen puite nauloilla paikoillaan

5 ikkunan yksi lasiruutu halki, uusittavan lasiruudun mitta noin 32,5 x 40 cm, tarkistusmitattava

6 vintin pleksi-ikkuna, 6-ruutuinen puupuite. Ikkunaa tarkasteltu vain kaukaa alhaalta, tarkastettava lähempää (käynti vintille keittiön laipioluukun kautta tikkailta).

9 ikkunan vesipenkki uusitaan, ikkunan levyinen rako

Ikkunat irrotetaan paikoiltaan ja merkitään mistä mikäkin ikkuna oli esim. maalarinteippiin, joka laitetaan ikkunan sivuun. Merkitään myös pohjapiirrokseen ikkunat. Ikkunoiden tulee olla tarpeeksi kuivia (max. 15 %) ennen korjaustöihin ryhtymistä. Ikkuna-aukot suojataan muovilla tai vanerilla.

Merkitään laseihin esim. spriitussilla tai maalarinteipin palalla mistä puitteesta ja kohdasta ne ovat. Kitit irrotetaan varovasti naputtelemalla lasikyntteen reunasta. Jos lasi helisee lasia sormilla naputtelemalla, aluskitti on irronnut ja kitti uusittava. Lasia vasten lyöminen tai vääntäminen halkaisee lasin. Työssä voi käyttää tylsiä talttoja, puukkoja, pihtejä. Talttaa lasikyntteen reunaa pitkin kuljetettaessa on varottava, ettei terä uppoa puuhun ja lohkaise kyntteen reunaa. Lasituslangat irrotetaan pihdeillä tai hohtimilla varovasti – käytettyjen lankojen määrät per lasi voi kirjata tässä vaiheessa ylös.

Lasit irrotetaan varovasti painamalla sormenpäillä puitteen alta ja nostetaan sivuun irti toisistaan. Lasikyntteen pohjakitit irrotetaan ja kynte puhdistetaan liasta. Kitin irrottamisessa voi käyttää apuna kittilamppua tai infrapunasäteilijää, jos sellainen löytyy. Kuumailmapuhallinta käytettäessä tulee lasi suojata koko ajan esim. pahvilla tai kostealla froteepyyhkeellä ja varoa kuumentamasta puuta niin, että se hiiltyy. Vaikka kuumentavat laitteet eivät vaadi tulityökorttia, niin niiden käytöstä on huomioitava tulipalon riski. Mahdollisuuksien mukaan kuumentavia laitteita ei tulisi käyttää kahteen tuntiin ennen työmaalta poistumista. Jauhesammutin on pidettävä lähettyvillä. Puite on hyvä saada kiinnitettyä tukevasti

työpöytään, niin työskentely on helpompaa. Jos vanhaa kittiä jätetään paikoilleen, on vanha kitti siveltävä joko pellavaöljyllä tai sinkkivalkoisella pohjamaalilla.

Jos ikkunoissa on käytetty silikonia, sitä voidaan poistaa esim. terävällä taltalla ja mattoveitsellä varoen naarmuttamasta lasia. Kaikki olisi yritettävä saada pois, sillä silikonin päällä maalit ja kitit eivät pysy pitemmän päälle.

Lasit puhdistetaan. Lasista poistetaan maali ja kitti lasinkaapimella. Laseja kaavittaessa tulee varoa reunoja, sillä jos reunassa on pienikin särö, lasi halkeaa helposti sen kohdalta. Reunat voi turvallisemmin puhdistaa pyyhkimällä Sinolilla. Lasit pestään esim. mäntysaippualiuoksella tai suihkepulloon voi valmistaa liuoksen suhteessa 1:1:1 Sinolista, väkiviinaetikasta ja vedestä. Lopuksi lasit huuhdellaan ja kuivataan. Lasit voi myös liottaa vesialtaassa, johon on lisätty vähän pesuainetta, jos tarpeeksi suuri allas löytyy. Liotuksen jälkeen liat lähtevät yleensä rätillä pyyhkimällä. Lasit täytyy vielä lopuksi huuhdella ja kuivata.

4-ruutuisten ikkunoiden kuudessa puitteessa on kulmaraudat. 6-ruutuisten ikkunoiden toiset puitteet on saranoitu. Rautoja ei ole välttämätöntä poistaa, jos puite on kunnossa ja raudan pito on hyvä. Tarkastetaan tapauskohtaisesti. Jos raudat irrotetaan:

A) Raudat irrotetaan varovasti kampeamalla ja pihdeillä. Raudat vaikuttavat olevan kiinni nauloilla. Naulojen kannat voivat murentua ja naulat katketa. Tällöin naulan kantoja joutuu poraamaan ja katkenneet osat joudutaan viilaamaan puun tasoon, mutta rautojen kiinnitys vanhoilla paikolle ei ole mahdollista. Myös raudat voivat vaurioitua poistossa (käyttökelvottomiksi). Jos raudan kohdassa on lahoa, paikataan kohta vanhan mallin mukaan uudella kuivalla puulla, joka on samaa lajia kuin puite ja mahdollisimman tiukkasyistä. Vaurioituneesta alueesta otetaan mitat ennen poistoa. Paikkapala voidaan tehdä ylimittaan ja liimauksen jälkeen sahata/höylätä oikeaan mittaansa. Paikkapala liimataan ja tarvittaessa tapitetaan kosteudenkestävällä liimalla ja annetaan kuivua käytettävän liiman ohjeiden mukaan. Kestävän paikan mallista, ks. esim. Museoviraston Ikkunoiden korjaus -kortti sivu 9.

Rautojen naulojen reiät paikataan veistämällä sopiva puutappi, kastamalla se liimaan (esim. vedenkestävä puuliima, Eri Keeper), naputtamalla reikään ja antamalla kuivua. Kun paikkaukset on kuivuneet, tapit katkaistaan sahaamalla. Raudat puhdistetaan teräsharjalla tai -villalla, pintakäsitellään ala- ja yläpuolelta rautamönjällä kahdella ohuella kerroksella ja naulataan pohjamaalattuun puitteeseen paikoilleen uusilla nauloilla, myös vanhoja nauloja voi käyttää, jos ne ovat ehjät. Jos raudan alapuoli on ontto, täytetään se pellavaöljykitillä ennen kiinnitystä.

B) Muuten kuten kohdassa A, mutta raudat laitetaan sitruunahappo-vesiliuokseen esim. vuorokaudeksi. Ks. tarkemmat ohjeet (ohje on kirjoitettu museoiden kokoelmaesineille):
https://etelasavonmuseot.fi/wp-content/uploads/2022/12/Metallikonservoinninluonteiset_toimenpiteet.pdf

Irtoava maali poistetaan kaapimalla siklillä, kaapimilla ja hiomalla. Nukkaantunut pinta hiotaan myös. Epätasaisissa kohdissa voi ensin käyttää karkeaa hiekkapaperia esim. numeroa 80, lopuksi pinta viimeistellään hienolla hiekkapaperilla esim. numerolla 120. Hiekkapaperi voidaan kääriä tasaisen tuen ympärille, esim. sopiva puupala, ja pintaa hiotaan puun syiden pituussuuntaan. Käytetään hengityssuojainta. Pölyt pyyhitään pois pehmeällä harjalla. Maalattavan pinnan tulee olla puhdas, kuiva ja rasvaton.

Puitteita kasassa pitävissä tapeissa on paikoin puutteita (ainakin ikkuna 2). Tappien tilanne tarkistetaan ja puuttuviin tappireikiin tehdään uudet puutapit männystä puukolla veistämällä. Myös sisään painuneet tapit

uusitaan ja ulkonevat nakutetaan takaisin tai uusitaan. Sisään painuneet voidaan poistaa poraamalla porakoneella tai naputtamalla läpi vasaralla ja esim. puutapilla. Tapeista tehdään tappireikää hieman isommat ja vastakkaisilta sivuilta pyöreät, ja tapit nakutetaan vasaralla varovasti paikoilleen. Puitteita kasassa pitävien tappien kiinnityksessä ei käytetä liimaa, jotta puitteet säilyvät helpommin purettavina.

Lasikynte pohjamaalataan pellavaöljymaalilla ja annetaan kuivua. Vaihtoehtoisesti lasikyntteeseen voidaan levittää sellakkaa pienellä lakkapensselillä ja antaa kuivua puoli tuntia, jonka jälkeen pohjakittiä voidaan levittää.

Pellavaöljy on itsestään syttyvä aine, joten kaikki öljyiset/maaliset rätit tulee kastella ja säilöä peltiastiaan ja hävittää polttamalla.

Kitti voidaan valmistaa etukäteen

Liitujauhoa laitetaan astiaan/peltilevylle ja tehdään kekoon syvennys, johon kaadetaan vähän vernissaa. Seosta vaivataan taikinamaiseksi massaksi. Lisätään liitua, kunnes liitu tummuu ja vettyy. Kitti on lasituskittaukseen sopivaa, kun se ei enää tartu käsiin. Pohjakittiä varten voidaan valmistaa hieman löysempää kittiä kuin lasitukseen.

Kitti säilyy ilmatiiviisti pakattuna. Sen voi pakata esim. tiiviiseen kaksinkertaiseen muovipussiin, jossa muovi painellaan kiinni kittiin. Astiassa pintaan on hyvä painella tuorekelmu tai muu muovi ja tasoittaa pinta ennen säilytystä.

Lasikyntteeseen laitetaan pohjakitti. Hieman löysempää pellavaöljykittiä laitetaan lasikyntteeseen sormin tai lastalla niin, että sitä jää pohjalle noin 1 mm, ei haittaa, jos/kun kittiä tursuaa yli. Sormin laitettaessa kitistä voi tehdä pötkön, joka painetaan lasikyntteeseen.

Pohjakitin päälle lasketaan lasi varovasti reunoilta painaen ja pyritään siihen, että kittiä jää saman verran lasin ja puun väliin eri puolilla. Painellaan sivuilta tasaisesti lasi kiinni kittiin. Lasit voidaan tukea laittamalla tulitikun pätkiä (tikun pää poistetaan) kittiin lasin ja puun väliin lasituslankojen kohdille, tikut eivät saa olla lasia paksumpia. Ylimääräinen lasin alta tursuava kitti otetaan talteen. Tuoreet kittitahrat lasilla voidaan poistaa liitujauholla ja siveltimellä harjaamalla. Kuivuneet tahrat lähtevät parhaiten lasinkaapimella.

Lasituslankaa asennetaan jokaiselle sivulle vähintään kaksi kappaletta tai se määrä, mikä lasissa on ollut käytössä. Lasituslankojen välit voivat olla 20–40 cm ja etäisyys nurkista 5–10 cm. Lanka taivutetaan 90 asteen kulmaan sille puolelle, jossa on taivutuskolo. Lanka naulataan paikoilleen langan toisesta päästä kiinni pitäen. Lanka laitetaan kiinni lasin pintaan ja naputeltaessa vasaraa liu'utetaan lasin pintaa pitkin. Lasin ja vasaran väliin laitetaan pahvinpala suojaukseksi. Lanka naulataan niin syvälle puuhun, ettei se jää näkyviin, kun lasituskittaus on tehty valmiiksi. Lasin päälle tulee jäädä lankaa 2–3 mm. Lanka katkaistaan taivuttelemalla sitä edestakaisin taittokohdasta. Lasituslangan tulee olla paikallaan lasin suuntaisesti ja kiinni siinä. Vinoon ja irti lasista lyötyä lankaa ei pidä yrittää taivuttaa, vaan vetää pois vinoon mennyt lanka ja naulata uusi lanka hieman eri kohtaan.

Laitetaan lasituskitti ja annetaan kuivua pari päivää–2 viikkoa, riippuen olosuhteista. Muovaillaan kitistä käsin pötkylä, joka asetellaan kyntteiden reunaan, kitin alle ei saa jäädä ilmaa. Kitti painetaan kittiveitsellä tai -lastalla noin 45 asteen kulmaan niin, että jätetään kitti pari milliä pohjakittiä kapeammaksi, koska maalataan pari milliä lasin päältä. Kittiveitsi tai -lasta pyyhitään aika ajoin puhtaaksi työtä tehdessä. Jos kitin muotoileminen ei onnistu ensimmäisellä yrityksellä, voi sen kaapia pois ja aloittaa alusta. Jos kittipalkoon

on revennyt halkeamia ja jäänyt koloja, niitä voidaan paikkailla painamalla niihin lisää kittiä. Annetaan kitin kuivua ennen maalausta.

Maali valmistetaan etukäteen vähintään vuorokausi ennen käyttöä, jotta pigmentit ehtivät liueta.
Tekijöiden tulee ottaa yhteys Savonlinnan museoon ennen maalin valmistamisen aloittamista.

4 litraa valkoista maalia:
2,8 l vernissaa
3,6 kg titaanivalkoista
0,8 kg sinkkivalkoista

Mitataan astiaan lopullista määrää vähemmän vernissaa. Lisätään vernissaan pigmenttejä vähissä erin ja sekoitetaan sekoituskepillä, kunnes saadaan tasainen paksu tahna. Lopuksi lisätään vernissaa, että se on sopivan paksua maalaamiseen. Maalin tulisi olla hyvin juoksevaa muttei maitomaisen ohutta, sopiva paksuus on, jos sekoituskeppi pysyy melkein pystyssä maalissa. Jos maali jää liian ohueksi, siihen voidaan lisätä liitua. Sekoittamisen sijaan pigmentit voidaan hiertää vernissaan sekoitettuna lasialustalla pienissä erissä riittävän värjäysvoiman ja helposti siveltävän maalin aikaansaamiseksi.

Pohjamaalia varten otetaan valmista tahnaa erilliseen kippoon ja ohennetaan maalia 30 % lisäämällä maaliin vernissaa. Maalataan ikkunan puuosat ulkopuolelta tiukasti ja ohuesti hiertäen ja annetaan kuivua 1–3 vrk. Pohjamaalausta ei uloteta vielä kitin päälle. Maalin kuivuminen tarvitsee valoa ja happea. Puitteissa mahdollisesti olevia syviä vaakasuuntaisia rakoja voidaan täyttää pohjamaalauksen kuivuttua pellavaöljykitillä. Mahdolliset isommat raot paikataan puulla.

Välimaalausta varten otetaan valmista maalia taas erilliseen kippoon ja lisätään siihen vernissaa 10 % verran. Toisella kierroksella maalataan kitin päältä ja ulotetaan maali noin 1–2 mm lasin päälle. Maalataan ja annetaan kuivua 2 vrk–1 vko (niin pitkään, ettei maali rypisty peukalolla hierrettäessä).

Pintakerroksen maalia ei ohenneta. Kaikki kerrokset sivellään ohuelti ja tiukkaan.

Pensselit

Uutta luonnonharjaksista pensseliä kannattaa ennen käyttöä pehmentää päivä pellavaöljyssä. Käytön jälkeen pensselistä pyyhitään ja puristetaan pois ylimääräinen maali maaliastiaan ja sitten joko puupalaan, trasseliin tai paperiin, ja laitetaan pensseli pellavaöljyastiaan. Öljyn tulee ylettyä reilusti harjasten yli. Jos pellavaöljyä ei ole, säilytetään se puutärpätissä ja tärpätin haihtumisen vuoksi astia täytyy peittää esim. muovipussilla. Pensseli ei saa jäädä seisomaan harjastensa varaan. Pensselin varteen voi esim. porata pienen reiän, johon laitettu jäykkä rautalanka tms. vastaa astian reunoihin pitäen harjakset erossa astian pohjasta. Lyhyen aikaa pensselin voi säilyttää myös muoviin tiiviisti käärittynä. Kun pensseli otetaan uudestaan käyttöön, pyyhitään ylimääräinen öljy tai tärpätti esim. sanomalehtipaperiin. Pensselit voidaan pestä lopuksi kaikkien maalaustöiden jälkeen tärpätillä ja mäntysaippualla tai astianpesuaineella.

Maalin kuivuttua puhdistetaan lasit ja otetaan merkkiteipit pois. Poistetaan muovi/vaneri ikkuna-aukosta ja asennetaan ikkuna takaisin. Ikkunat asennetaan omille paikoilleen entisen mallin mukaan lankanauloilla ja saranalliset puitteet saranoihinsa.

Ikkunoiden vuorilaudoista poistetaan kaapimalla irtoava maali, puhdistetaan pinta pölystä ja maalataan samaan tapaan kuin ikkunat. Maalauskertojen välissä tehdään tarvittaessa kevyt välihionta ja poistetaan hiontapöly. Puun on oltava kuivaa (kosteus alle 15 %), ilmankosteus alle 80 %, suorassa auringonpaisteessa tai vesisateessa ei pidä maalata. Vuorilautojen kiinnitys tarkistetaan/laudat naulataan uudelleen paikoilleen. Ikkunan nro 9 vesipenkki uusitaan ja tarkistetaan rakenne.

Mahdollinen yli jäänyt maali varastoidaan tiiviiseen metallipurkkiin, lisätään pinnalle hieman vernissaa ja merkitään purkkiin, milloin se on tehty. Tiiviisti säilytettynä maali voi säilyä vuosikymmeniä.

5. KUNNOSTUSRAPORTTI

Työn päätyttyä/työn aikana tekijät kirjoittavat sähköiseen muotoon ja toimittavat Savonlinnan museolle lyhyehkön kunnostusraportin, joka sisältää: työn suoritusajan ja -paikan, työn suorittajien nimet, huomiot työnkulusta, ristiriidat/poikkeamat työselitykseen ja joitain valokuvia eri työvaiheista.

Työselitys, kunnostusraportti ja työnarviointi julkaistaan vuoden 2026 aikana Etelä-Savon museot -sivustolla (https://etelasavonmuseot.fi/museotyo) osana Savonlinnan museon ja Museoviraston välistä sopimusta alueellisesta toiminnasta Etelä-Savossa.

6. LÄHTEET

Mikkola, J., & Böök, N. (2016). *Ikkunakirja: Perinteisen puuikkunan kunnostaminen* (2., korj. p.). Moreeni.

Kaila, P. (1997). *Talotohtori: Rakentajan pikkujättiläinen*. WSOY.

Cronhjort, Y., Hemgård, M., Seppälä, A., Suna, E., Saaristo-Levin, H., Ginlund, H., . . . Curatio Turunmaan korjausrakentamisyhdistys. (2011). *Vanhan talon historia ja hoito: Rakennusperintöä Turunmaan saaristossa*. Moreeni; Curatio Turunmaan korjausrakentamisyhdistys.

Pirkanmaan maakuntamuseo. Hyvä tästä vielä tulee – Perinnerakennusmestarin parhaat vinkit. Saatavissa: https://issuu.com/vapriikki/docs/rape2004kirja?mode=window&backgroundColor=%231e1e1e&backgroundImage=http%3A%2F%2Fvapriikki.net%2Fscripts%2Fimages%2Fvapriikki-logo-issuu.jpg (30.12.2025)

Museoviraston korjauskortit. Öljymaali. Saatavissa: https://www.korjaustaito.fi/fi/korjauskortit/pellavaoljymaali (30.12.2025)

Museoviraston korjauskortit. Ikkunoiden korjaus. Saatavissa: https://www.korjaustaito.fi/fi/korjauskortit/ikkunoiden-korjaus (30.12.2025)

Ruohtula, T. (?). Pellavaöljymaalin valmistaminen. Kymin Palokärjen blogi. Saatavissa: Pellavaöljymaalin valmistaminen | Kymin Palokärki (kyminpalokarki.fi) (30.12.2025)

Rakennuskulttuuritalo Toivo (?). Ikkunan korjaus. Rakennuskulttuuritalo Toivon nettisivut. Saatavissa: https://toivo.pori.fi/korjausneuvonta/neuvoja-ja-ohjeita-vanhan-talon-kunnostajille/ikkunan-korjaus/ (30.12.2025)

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys Ry.
Asikkalantie 21, 58900 Rantasalmi
rakennusperintoyhdistys@gmail.com

DOKUMENTOINTI – Rantasalmen museon ikkunakunnostus

Sopimus (18.5.2026) E-S Rakennusperintöyhdistys kunnostaa ulkoikkunat itsevalmistetulla pellavaöljymaalilla.

Kuvat 1 - 2. Kohderakennus lähtötilanteessa huhtikuussa 2026. Museon päärakennus ja keskikamarin ikkuna itään.

Kuvat 3. Ikkunamaalin pigmenttitahnaa valmistettiin Rantasalmen museolla yleisötapahtumassa lauantaina 23.5.2026. Tapahtuma keräsi paikalle yleisöä 8 henkilöä. Maalipastan valmistusta ohjeistivat Savonlinnan maakuntamuseon rakennustutkija Katri Nousiainen ja maakuntamuseotutkija Jorma Hytönen.

Kuvat 4 - 6. Ulkona esiteltiin ikkunakunnostuksen vaiheita ja valmistettiin liidusta ja öljystä ikkunakittiä.

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys Ry.
Asikkalantie 21, 58900 Rantasalmi
rakennusperintoyhdistys@gmail.com

MAALITAHNAN HIERTO TUVASSA

Kuvat 7 - 9. Tuulen vuoksi tahnanvalmistus siirrettiin sisätiloihin tupaan. Käynnissä on ainesosien mittaus. Pöydän ympärillä museon ja yhdistyksen edustajat sekä yleisöä. Hiertovälineet saatiin lainaan Jorma Hytöseltä, materiaalihankinnoista vastasi E-S Rakennusperintöyhdistys. Karhennetun lasilevyn päälle mitattiin titaanivalkoista 2 dl ja vernissaa 70 ml, joka hierrettiin notkeaksi tahnaksi teräspohjaisella hiertimellä.

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys Ry.
Asikkalantie 21, 58900 Rantasalmi
rakennusperintoyhdistys@gmail.com

MAALITAHNAN SEKOITUSUHTEET

Kuvat 10 - 11. Vernissan mittaus menossa, öljyä kaataa yhd. puheenjohtaja ja määrää tarkkailee Katri Nousiainen.

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys Ry.
Asikkalantie 21, 58900 Rantasalmi
rakennusperintoyhdistys@gmail.com

TAHNAN HIERTO

Kuvat 12 – 13. Tahnan hierto vaatii kohtuullisesti käsivoimia, lopulta hiertoon tarvittiin kaksi kättä.

Alakuvassa seosta hiertävät Eija Guttormsen ja Janne Aaltonen.

Työohjeena maalinteossa ja ikkunoiden kunnostuksessa on käytetty Riihisaaren museon rakennustutkija Katri Nousiaisen laatimaa ’Rantasalmen museon ikkunat työselitystä 2.1.2026’.

Huomio: Työselityksestä poiketen maali hierrettiin vernissaan maakuntamuseotutkijan vaatimuksesta.

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys Ry.
Asikkalantie 21, 58900 Rantasalmi
rakennusperintoyhdistys@gmail.com

HIERRON VAIHEITA

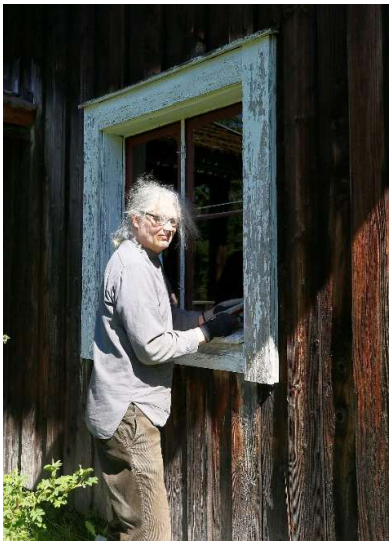

Kuvat 15 - 19. Tahnan hierto vaatii useita toistoja, koska kerralla saatiin työstettyä vain murto-osa kokonaismäärästä. Tahnaan käytettiin Kymen Palokärjen Ottoson pellavaöljyvernissaa sekä titaanin- että sinkkivalkoista pigmenttiä. Riihisaaren museon edustus osallistui maalitahnan valmistukseen, koko tahnasta hierrettiin päivän aikana noin 2/3 osaa.

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys Ry.
Asikkalantie 21, 58900 Rantasalmi
rakennusperintoyhdistys@gmail.com

MAALINPOISTO ULKONA

Kuvat 20 - 27. Ulkona raapattiin ikkunan vuorilautoja ja irrotettiin ikkunan puitteita kunnostukseen, työssä Eija Ja Petteri Koskikallio. Alla pellavaöljykitin vaivaamista liidusta ja vernissasta, paikalla Katri Nousiainen.

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys Ry.
Asikkalantie 21, 58900 Rantasalmi
rakennusperintoyhdistys@gmail.com

LOPPUPIGMENTTIEN HIERTO, KUNNOSTUKSEN SIIRTO VARAOSAPANKILLE 9.6.2026

Kuvat 28 - 33. Työ siirrettiin varaosapankille, jossa tahnan ja kitin valmistus jatkui talkoopäivinä mm. 9.6. ja 12.6.

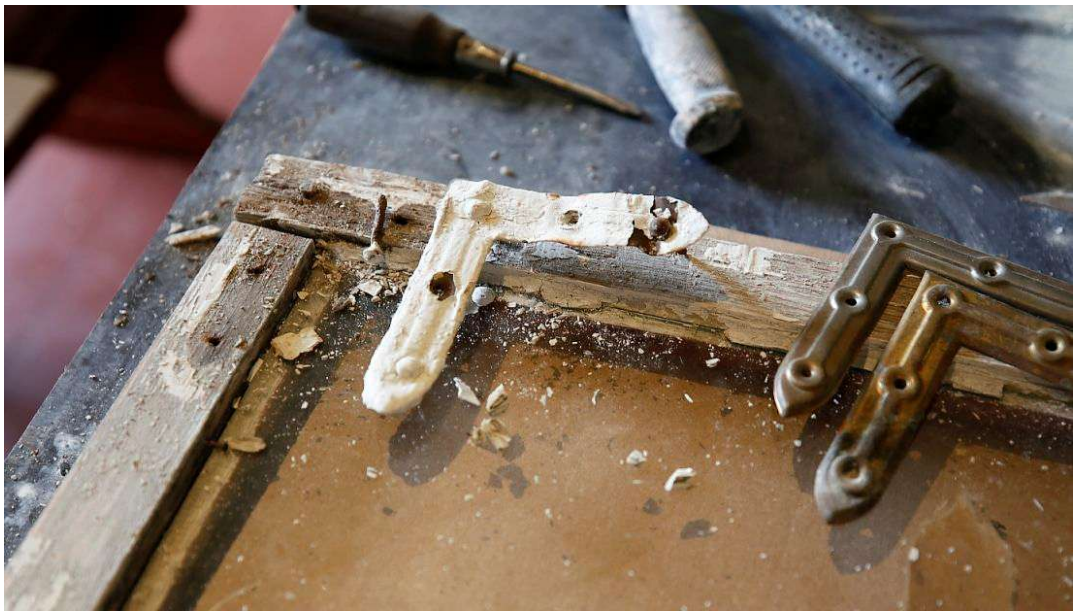

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys Ry.
Asikkalantie 21, 58900 Rantasalmi
rakennusperintoyhdistys@gmail.com

IKKUNAKUNNOSTUPAJA VARAOSAPANKILLA 16.6.2026

Kuvat 34 - 37. Yllä valmistetaan ikkunakittiä. Alla Irrotettu vääntynyt kulmarauta korvataan vanhalla vastaavalla.

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys Ry.
Asikkalantie 21, 58900 Rantasalmi
rakennusperintoyhdistys@gmail.com

KULMARAUTOJEN KÄSITTELY

Kuvat 38 - 41. Puitteissa hyvin kiinniolevat kulmaraudat puhdistettiin maalinpoiston yhteydessä, ruosteet hiottiin paikallisesti pois ja ne suojattiin rautamönjällä. Alapuitteissa puupinnat hiottiin ja öljyttiin ennen pohjamaalausta.

Kuvat 38 - 41. Alakuvissa kulmarautojen ruostepohjamaalausta. Ikkunoiden sisäpinnan vanhoja ja uusia valkoisia maaliroiskeita peitettiin faluninpunaisella paikkamaalilla. Kitattu vaakavälipuite.

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys Ry.
Asikkalantie 21, 58900 Rantasalmi
rakennusperintoyhdistys@gmail.com

TALKOOT 10.8.2026

Kuvat 42 - 44. Talkoissa 10.8.2026 asennettiin 8 kpl pajalla kunnostettua puitetta ja maalattiin ennalta raapattuja ikkunan vuorilautoja. Urakan valmiusaste oli 10.8.2026 noin 50 %. Lämpötila n. 20 astetta, pilvipouta.

Kuvat 45 - 49. Puitteisiin lisättiin muutamia kulmarautoja, kiinnitys kulmarautanauloin.

Luoteisnurkan ikkunat ovat alkuperäisiä ja muista poiketen 6-ruutuiset. Puitteista saatiin irroitettua 6 puitetta pajalle kunnostukseen, 2 puitetta jäi kunnostettavaksi paikoillaan.

Alakuvissa ikkunat asennettuina.

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys Ry.
Asikkalantie 21, 58900 Rantasalmi
rakennusperintoyhdistys@gmail.com

TALKOOT 23.8.2026, 3-ruutuisten puitteiden kunnostusta pajalla

Kuvat 50 - 54. Talkoissa 10.8.2026 käsittelyssä olivat vuorossa 3-ruutuiset puitteet. Toimenpiteet; maalin ja kitin poisto, lasin irroitus, hionta, puupaljaiden kohtien öljyäminen.

Kolmeruutuiset puitteet ovat talon alkuperäisikkunoista, niissä on säilynyt 1800-luvun heloitus, kuten sormihaat.

Työtunnit yht. 75 h.

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys Ry.
Asikkalantie 21, 58900 Rantasalmi
rakennusperintoyhdistys@gmail.com

TALKOOT 30.8.2026, 3-ruutuisten puitteiden kunnostusta pajalla

Kuvat 55 - 61. Talkoita jatkettiin 30.8.2026 kolmiruutuisten puitteiden kittauksella ja pohjamaalauksella.

Porukka jakaantui museolle kiintoikkunoiden ja varaosapankille irtopuitteiden luo. Jokaiselle löytyi oma luonteva ja sujuva työvaihe: Petteri leipoi kittiä, Eija kittasi ja Katriina maalasi.

Kitin koostumusta jouduttiin säätämään. Massa oli aluksi liian jäykkää, notkeampi seos helpotti ja nopeutti kittaustyötä. Kitin notkeus parani sekoittamalla aineosat pienissä erissä ja lastalla kunnolla ’kaulien’.

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys Ry.
Asikkalantie 21, 58900 Rantasalmi
rakennusperintoyhdistys@gmail.com

TALKOOT 30.8.2026, 3-ruutuisten puitteiden kunnostusta pajalla

Kuvat 62 - 63. Pohjamaalauksessa ei tarvittu teippauksia, Katriinan vakaa käsi veti huolitellun rajan kittauksen ylimaalauksessa. Sateen saapuessa Janne ja Olavi saapuivat museolta, sitten lähdetiin talkoo - karhukeitolle.

Viimeiselle työrupeamalle jäivät pintamaalaus, asennus sekä päätyikkunan kunnostus. Maalia oli riittävästi ja se säilyi hyvin loppuun asti (lopussa vähäistä nahkoittumista). Lämpötila ulkona noin 15 astetta.

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys Ry.
Asikkalantie 21, 58900 Rantasalmi
rakennusperintoyhdistys@gmail.com

2 X MAALAUS, 3.9.2026, PAIKALLEASENNUS 25.9.2026

Kuvat 65 – 66. Ikkunat maalattiin toiseen kertaan 3.9.2026. Lasihuulloksen pohjakittaus, lasin kiinnitys lasituslangalla ja lasien puhdistusta maalijäämistä 16.9.2026. Tunnit yht. noin 85 h.

Kuvat 67 - 69. Ikkunoiden puhdistusta perjantaina 25.9. ja sopivan notkeaa kittiä.

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys Ry.
Asikkalantie 21, 58900 Rantasalmi
rakennusperintoyhdistys@gmail.com

ASENNUS ja PÄÄTYIKKUNAN KUNNOSTUS

Kuvat 70 - 74: Ikkunat asennettuna paikoilleen itä- ja länsi seinällä. Keskirivillä: paikoillaan kunnostettu päätyikkuna, kuvat ennen ja jälkeen kunnostuksen. Työtunnit yht. noin 95 h.

Työtunnit lopussa 100 – 110 tuntia (maali, ulkopuitteiden ulkopinnat ja vuorilaudat + siivous, katselmus).

Työ luovutettiin ja hyväksyttiin keskiviikkona 14.102.2026 museolla katselmuksessa.

Seuraavaan kevääsen jäi pieniä puutteita korjattavaksi kuten talitinttien nokkimisjälkien ylikittaus ja muutaman ikkunapenkkilautojen rakojen tukkiminen.

Lopputoteama oli, että käsin hiertäen itse sekoitettu pellavaöljymaali oli isotöinen valmistaa, mutta siitä tuli hyvää ja yllättävän hyvin maalattavaa. Samoin oli kitin laita, kun vain löydettiin seokselle oikea notkeus.

TYÖHÖN OSALLISTUNEET:

Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys ry., hallitus kokoonpano:

Janne Aaltonen, pJ

Maria Luostarinen, siht.

Eija Guttormsen

Katriina Pietiläinen

Petteri Koskikallio

Olavi Sipiläinen

Savonlinnan Riihisaaren museon rakennustutkija Katri Nousiainen ja maakuntamuseotutkija Jorma Hytönen (suunnittelu, ohjeistus ja valvonta).

Rantasalmen kunta Johanna Keränen, rakennuttaja ja

Nea von Bonsdorff, vapaa-aika kordinaatori.

Työarviointi

Ikkunat kunnostettiin museon toimittaman ohjeen mukaisesti itse tehdyllä pellavaöljymaalilla ja -kitillä. Paikoin puitteissa ja vuorilaudoissa on havaittavissa rypistymistä, kun on maalattu liian paksulla kerroksella. Myös valumia oli. Valitettavasti kitti on maistunut pikkulinnuille, ja tiedossa on kittien paikkaamista. Työselityksessä mainittua vesipenkkiä ei ollut uusittu – raosta pääsee vettä ja roskaa rakenteisiin. Maalin ei tarvitse ulottua lasin päälle kuin 1–2 mm, mutta paikoin vaikutti, ettei sitä ole milliäkään tai on lipsahtanut enemmänkin. Haljennutta lasia ei ollut vaihdettu. Falunpunaisella maalausta ei ollut ohjeessa, mutta sillä maalattiin sivuja, koska valkoista maalia oli roiskunut. Ikkunoiden tilanne parantui entisestä ja rakennuksen ilme siistiytyi.

Katri Nousiainen/Riihisaari – Savonlinnan museo
23.10.2026

RIIHISAARI